

Talousarvion laadintaohjeet vuodelle 2023 ja taloussuunnitelma 2024 – 2025

Sisällys

1.	LIMINGAN KUNNAN STRATEGISET LÄHTÖKOHDAT	3
2.	TALOUSARVION JA TALOUDENSUUNNITELMAN LÄHTÖKOHDAT	4
3.	TALOUSARVIO RAAMI VUODELLE 2023	5
3.1.	Toimintatuotot ja toimintakulut	6
3.2.	Henkilöstökulut	6
3.3.	Verorahoitus ja valtionosuudet	7
3.4.	Kunnan alustava tuloslaskelma ja rahoituslaskelma vuosille 2023 – 2025	8
4.	HALLINTOKUNTIA SITOVA TALOUSRAAMI VUODELLE 2023	10
5.	BUDJETOINTIOHJELMA	10
6.	TALOUSARVION SUUNNITTELUTYÖPAJAT	10
7.	TALOUSARVIOESITYKSEN TEKEMINEN	11
7.1.	Taloussuunnitelma 2023-2025	11
7.2.	Strategiset menestystekijät ja palvelualuekohtaiset toimintaohjelmat	11
7.3.	Riskienarviointi	12
7.4.	Henkilöstösuunnittelu	12
7.5.	Investoinnit	13
7.6.	Investointisuunnitelman perustelut	13
7.7.	Määrärahojen esittämistarkkuus	13
7.8.	Esitysten palauttaminen	14
	Liite 1. Strategiset tavoitteet ja mittarit	15
	Liite 2. Mallilomake talousarviotekstejä varten	19
	Liite 3. (kartoituksen tekemiseen erillinen Excel -pohja)	21
	Liite 4. Henkilöstösuunnitelma	22

1. LIMINGAN KUNNAN STRATEGISET LÄHTÖKOHDAT

Limingan kunta on päivittänyt kuntastrategian ja se on hyväksytty valtuustossa 19.3.2018. Vuoden 2022 talousarvio ja vuosien 2023-2024 taloussuunnitelma pohjautuu Limingan kuntastrategiaan vuosille 2018 - 2025. Valtuuston asettamat mittarit ovat liitteenä (Liite 1).

Limingan kunnan perustehtävät

Limingan kunta kansainvälisyyttä ja digitalisaatiota, edistää kuntalaisten hyvinvointia sekä terveyttä ja vahvistaa kunnan elinvoimaa, kuntalaisvaikuttamista ja - osallistamista. Tavoitteena on olla luontomatkailun kärkikohde Pohjois-Suomessa. Tarjolla on laadukkaat ja monipuoliset liikunta ja vapaa-ajan harrastusmahdollisuudet. Tavoitteena on riittävä tontti tarjonta yritysten ja asukkaiden tarpeisiin.

Kunnan strategiaa päivitetään vuoden 2022 aikana.

Limingan kunnan visio 2025

Hyvä, parempi, Liminka!

Limingan kunnan arvot ja lupaukset

Teemme yhdessä, uskomme omaan tekemiseen, uudistumme ja kokeilemme rohkea

Teemme yhdessä

Toimintamme pohjautuu kumppanuuteen ja verkostoihin

Toimimme mahdollistajana ja kumppaniemme menestys on meidän menestys

Luomme yhdessä luottamuksellista ja kannustavaa ilmapiiriä

Uskomme omaan tekemiseen

Olemme yhdessä ylpeitä kunnastamme ja uskomme siihen, mitä teemme

Päätäjinä ja työntekijöinä sitoudumme vetovoimaisen kuntakuvan vahvistamiseen

Uudistumme ja kokeilemme rohkeasti

Ymmärrämme muutoksen välttämättömyyden maailman muuttuessa

Rohkaisemme ja tuemme totuttujen toimintatapojen ja ajattelumallien kyseenalaistamista ja avointa keskustelua

Kokeilemme uusia toimintatapoja ja olemme entistä ketterämpiä

2. TALOUSARVION JA TALOUDENSUUNNITELMAN LÄHTÖKOHDAT

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on hyväksyttävä talousarvion yhteydessä kolmea tai useampaa vuotta koskeva taloussuunnitelma, jonka ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Talousarvion määrärahat ja tuloarviot budjetoidaan bruttomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Vuoden 2023 talousarvion yhteydessä kunnanvaltuusto hyväksyy myös kuntalain edellyttämät konsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelmaa laadittaessa tulee huomioida strategia-talon kaikki elementit:

- Elinvoimainen kuntaympäristö
- Maankäyttö ja kuntakuva
- Hyvinvoivat kuntalaiset
- Talouden tasapaino ja johtaminen

Korona-epidemian aiheuttama poikkeustilanne on vaikuttanut voimakkaasti vuosina 2020 - 2022 kuntien toimintaan ja talouteen. Lisäksi Venäjän hyökkäys Ukrainaan vuoden 2022 alussa on aiheuttanut talouteen merkittäviä epävakautta lisääviä elementtejä, kuten hintojen voimakasta kasvua, rahoitusmenojen kasvupainetta, sekä puutteita tietyistä tuotteiden komponenteista ja kulutushyödykkeistä. Poikkeuksellisten viime vuosien johdosta taloudelliset kehitysnäkymät eivät ole selkeitä ja poikkeustilanteen lopullisia vaikutuksia on tällä hetkellä mahdotonta arvioida yksityiskohtaisesti etenkin hintojen kasvun näkökulmasta. Lisäksi sodan aiheuttama Ukrainan pakolaiskriisi voi aiheuttaa ennakoimattomia paineita kunnan talouteen. Kuntien ja yritysten toimintaympäristöt ovat olleet viimeisinä vuosina voimakkaiden muutosten turbulenssissa, jossa hallitus on joutunut ja joutuu edelleen sovittamaan päätöksentekoaan nopeasti. Vuoden 2023 alusta toteutuva maakuntauudistus mullistaa kunnan rakenteet perusturvan palvelualueen kustannusten siirryttyä maakuntaorganisaatioon. Samalla kunnan tulopohja, verotulot ja valtionosuudet, leikataan keväällä 2022 muodostuvien päätösten mukaisesti.

Arvio maakuntauudistuksen jälkeisestä verotulokokonaisuudesta muodostetaan Kuntaliiton huhtikuussa 2022 laskeman veroennustekehikon mukaisesti. Tämän jälkeen verotulojen ennustetaan kasvavan kahden prosentin verran vuosittain. Valtionosuuksien laskennassa hyödynnetään Valtionvarainministeriön huhtikuussa julkaisemia ennakkolaskelmia kuntiin kohdistuvista valtionosuusleikkauksista maakuntauudistuksessa.

3. TALOUSARVIO RAAMI VUODELLE 2023

Vuoden 2023 talousarvion valmistelussa huomioon otettavat asiat: +

- Jokaisen toimintayksikön on huolehdittava, että toiminta ja siihen liittyvät rahoitustarpeet eivät kasva kestäättömästi ja niiden tehokkuutta ja vaikuttavuutta seurataan suhteessa toiminnan kokonaismenoihin. Väliaikainen paine kunnan palveluiden lisäämiseen pyritään ensisijaisesti kattamaan ostopalveluita lisäämällä.
- Talousarvion laadinnassa huomiota tulee kiinnittää erityisesti tulopohjan vahvistamiseen (väestönkasvu sekä elinkeinojen ja työpaikkojen vahvistaminen/mahdollistaminen).
- Talouden pitäminen tasapainossa tulevina vuosina edellyttää palvelutuotantoon uudistuksia jatkuvan parantamisen hengessä ja toiminnan tehostamista joka päivä paremmaksi.
- Talous tulee pitää tasapainossa tulevina vuosina, jotta tilikauden yli-/alijäämä pysyy nolla tasolla tai on hieman ylijäämäinen.
- Talousarviota ja taloussuunnitelmaa laadittaessa on otettava huomioon poikkeustilanteen taloudelliset vaikutukset sekä muut toiminnalliset ja lakisäätöiset muutokset.

- Investointien omarahoitus pyritään saamaan mahdollisimman korkealle ja investointeja toteutetaan harkitusti. Investointimenojen kokonaismäärä pyritään pitämään kunnan vuosikatteen tasolla, jolloin investointeihin ei tarvitse ottaa uutta lainarahoitusta. Investoinneissa painopistettä siirretään tuotannollisiin, tulopohjaa vahvistaviin investointeihin.

Tavoitteena on kunnan talouden pitäminen tasapainossa koko suunnittelukauden ajan. Suunnitelmavuosille talousarvio tulee laatia siten, että talous on tasapainossa. Vuosi 2021 päättyi 236 567, euroa ylijäämäiseksi samoin vuosi 2020 oli ylijäämäinen 322 039,72 euroa. Vuodet 2020 ja 2021 poikkesi tulojen ja menojen osalta merkittävästi muista vuosista koronaepidemiasta johtuen, joten vertailu edellisiin vuosin nähden on vaikeaa. Vuoden 2021 tulosta kuitenkin nosta 1,5 milj. euron ylimääräinen valtionosuustulo koronasta aiheutuneisiin menoihin.

Kuntalain 110 § mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Jos alijäämää ei kateta määräajassa, voidaan käynnistää arviointimenetely. Talousarvion laatiminen voidaan aloittaa ilman päätöstä talousarvioraamista. Talousarviota laadittaessa on otettava huomioon tässä talousarvion laadintaohjeessa mainitut seikat.

3.1. Toimintatuotot ja toimintakulut

Maksut ja taksat pitää käydä huolella läpi ja tehdä niihin mahdolliset tarkistukset.

Koska talouden tasapaino on yksi talousarviovalmistelun tärkeimmistä teemoista, toimialojen tulee selvittää talousarviovalmistelun yhteydessä tulevien muutosten toiminnalliset ja taloudelliset vaikutukset toimialan resursointiin. Toiminnan volyymin kasvun tulee aina johtaa aiempaa taloudellisesti tehokkaampaan ja vaikuttavampaan lopputulokseen suhteutettuna yksikkökustannuksiin. Hallintokunnilta pyydetään talousarviovalmistelun pohjaksi näkemystä niistä toimenpiteistä, joilla hallintokunta pystyy toteuttamaan toimintamenot talousarvion 2022 tasolla. Toimenpiteiden alustavia vaikutuksia käsitellään raamin käsittelyn yhteydessä.

3.2. Henkilöstökulut

Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus KVTES 2020–2021 on ollut voimassa 1.4.2020–28.2.2022. Uutta sopimusta tämän jälkeen ei ole vielä tehty. Korona epidemian hoitaminen on edellyttänyt ylimääräisen määräaikaisen henkilöstön rekrytointia, joten vuoden 2023 talousarviossa henkilöstömenot pyritään lähtökohtaisesti pitämään kokonaisuutena vuoden 2022 tasolla. Koska uuden yleisen virka- ja työehtosopimuksen vaikutuksia ei voida vielä talousarvion laadintaohjeen laatimisen yhteydessä ennakoita, varaudutaan vuosille 2023-2025 henkilöstömenoissa yhden prosentin vuosittaiseen kasvuun.

- Yksiköiden tulee tarkastaa vakituisten henkilöiden tietojen oikeellisuus.
- Lisäksi yksiköiden tulee budjetoida määräaikaisten ja sijaisten palkkamäärärahat. Määräaikaiset tehtävät tulee esittää henkilöstösuunnitelmassa ja budjetoidun palkkasumman on vastattava tätä

esitystä. Mahdolliset henkilöstömuutokset sekä eläköitymiset tulee ottaa huomioon palkkasummien budjetoinnissa.

- Esimiehet syöttävät palkat ja palkkiot erillisen ohjeen mukaisesti.

3.3. Verorahoitus ja valtionosuudet

- Kunnallisvero on arvioitu 21,5 prosentin pohjalta, josta maakuntauudistuksen yhteydessä leikataan 12,64 %. Tuloveroprosentiksi muodostuu 2023 alusta lähtien 8,86 %.
- Kiinteistövero; Vakituinen asunto 0,94 %, yleinen 0,43 %, vapaa-ajan asunto 1,03 %, rakentamaton rakennuspaikka 3,0 %, voimalaitos 3,10 %.

Oletusarvona on, että mahdolliset verotuksessa tapahtuvat muutokset kompensoidaan täysimääräisesti valtionosuuksien kautta. Yhteisöveroa arvioidaan kertyvän nykyisellä jako-osuudella kunnille tilitettävästä määrästä.

Työttömyysaste Limingassa on maaliskuun työllisyyskatsauksessa (Työllisyyskatsaus, huhtikuu 2022, www.ely-keskus.fi) 4,5 % ja työttömiä työnhakijoita 200, joista lomautettuja 21. Limingan työllisyystilanne on kohtalaisen hyvä suhteessa naapurikuntien työllisyystilanteeseen ja hyvä suhteessa koko pohjois-pohjanmaan tilanteeseen yhteensä (työttömyysaste 9,4 %). Työllisyystilanne on koronaa edeltävää aikaa paremmalla tasolla.

3.4. Kunnan alustava tuloslaskelma ja rahoituslaskelma vuosille 2023 – 2025

Tuloslaskelma	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	Muutos € ENN2022- TA2023	Muutos % TA2022- TA2023
Limingan kunta ulkoiset	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €	1 000 €		
Varsinainen toiminta							
Toimintatuotot							
Myyntituotot	3 490	2 735	895	903	913	18	2 %
Maksutuotot	2 191	2 173	1 009	1 019	1 029	20	2 %
Tuet ja avustukset	2 646	1 350	1 330	1 343	1 357	0	0 %
Muut tuotot	1 512	1 507	1 245	1 257	1 270	0	0 %
Toimintatuotot yhteensä	9 839	7 765	4 478	4 523	4 568	37	1 %
Valmistus omaan käyttöön		101					
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-33 522	-34 143	-28 179	-28 461	-28 745	-821	3 %
Palvelujen ostot	-26 392	-26 424	-8 769	-8 900	-9 034	-172	2 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 328	-4 197	-3 263	-3 312	-3 362	-64	2 %
Avustukset	-2 201	-2 207	-1 116	-1 133	-1 150	-22	2 %
Muut toimintakulut	-2 431	-2 610	-1 490	-1 513	-1 535	-29	2 %
Toimintakulut yhteensä	-68 875	-69 581	-42 817	-43 318	-43 826	-1 108	3 %
Toimintakate	-59 036	-61 715	-38 338	-38 795	-39 257	-1 070	3 %
Verotulot	37 316	37 910	20 800	21 424	22 067	-17 110	-45 %
Valtionosuudet	26 557	28 017	21 500	21 500	21 500	-6 517	-23 %
Rahoitustulot ja -menot							
Korkotulot	33	30	30	20	20	0	0 %
Muut rahoitustulot	36	31	15	15	15	-16	-52 %
Korkokulut	-134	-160	-150	-200	-200	10	-6 %
Muut rahoituskulut	-9	-5	-10	-4	-4	-5	100 %
Vuosikate	4 763	4 108	3 847	3 960	4 140	-261	-1 %
Poistot ja arvonalentumiset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-3 920	-4 067	-4 100	-4 200	-4 100	-33	1 %
Tilikauden tulos	843	41	-253	-240	40	-294	-1 %
Poistoeron lis. (-) tai väh. (+)	893						
Varausten lis. (-) tai väh. (+)	-1 500						
Tilikauden yli-/alijäämä	236	41	-253	-240	40	-294	-1 %
Tavoitteet ja tunnusluvut							
Toimintatulot/toimintamenot, %	14,3	11,2	10,5	10,4	10,4		
Vuosikate/poistot, %	121,5	101,0	93,8	94,3	101,0		
Vuosikate poistonlaisista investoinneista, %	212,2	0,0	0,0	33,8	302,2		
Vuosikate e/asukas	467	395	367	375	389		
Kertynyt ylijäämä	8 955	8 996	8 743	8 756	8 796		
Kertynyt ylijäämä e/asukas	877	865	834	829	826		
Asukasluku	10 210	10 404	10 484	10 564	10 644		

Rahoitusosa	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025	Muutos €	Muutos %
	1 000 €	€	€	1 000 €	1 000 €	TA2022- TA2023	TA2022- TA2023
Toiminnan rahavirta							
Vuosikate	4 763	4 108	3 847	3 960	4 140	-261	-6 %
Tulorahoituksen korjauserät	-267	-425	-425	-425	-425	0	0 %
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-4 664	-5 691	-3 940	-7 465	-4 905	1 731	-30 %
Rahoitusosuudet investointeihin	194	905	663	210	1 030	-243	-27 %
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 317	125	125	125	125	0	0 %
Toiminnan ja investointien rahavirta	2 343	-977	269	-3 595	-35	1 226	
Rahoituksen rahavirta							
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten lisäykset	0	0	0	0	0	0	
Antolainasaamisten väh.	258	5	5	5	5	0	0 %
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	1 000	3 000	4 500	3 000	2 000	200 %
Pitkäaikaisten lainojen väh.	-3 300	-3 400	-3 400	-3 400	-3 400	0	0 %
Lyhytaikaisten lainojen muutos	3 009	2 000	-1 000	1 000	1 000	-3 000	-150 %
Muut maksuvalmiuden muutokset	-2 363	0					
Rahoituksen rahavirta	-2 397	-395	-1 395	2 105	605	-1 000	
Rahavarojen muutos	-54	-1 372	-1 126	-1 490	570	226	
Rahavarat 31.12.	4 219	2 847	1 721	231	802	-1 146	-40 %
Rahavarat 1.1.	4 273	4 219	2 847	1 721	231	-1 372	-33 %
Tavoitteet ja tunnusluvut							
Toiminnan ja investointien rahavirta	2 343	-977	269	-3 595	-35		
Lainanhoitokate	1,4	1,2	1,1	1,2	1,2		
Kassan riittävyys, pv	20	13	12	-3	6		
Investointien tulorahoitusprosentti	106,6	85,8	117,4	54,6	106,9		

4. HALLINTOKUNTIA SITOVA TALOUSRAAMI VUODELLE 2023

Valtuusto hyväksyy talousarviossa sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet sekä niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot, liikelaitoksen talousarvion sitovat erät ja liikelaitoksen sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet sekä kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Valtuusto päättää talousarvion hyväksymisen yhteydessä, miten talousarvio ja sen perustelut sitovat kunnan viranomaisia. Kunnanhallitus voi päättää sellaisen maksun suorittamisesta, joka on kuntaa sitova ja kiireellisesti maksettava, vaikka tarkoitukseen ei ole määrärahaa käytettävissä. Kunnanhallituksen on viipymättä tehtävä valtuustolle esitys määrärahan myöntämisestä tai korottamisesta. Peruskunnan hallintokuntien valtuustoon sitova määräraha on toimintakate (tulot – menot). Liikelaitosten valtuustoon sitova taso on liikeylijäämä (+)/-alijäämä (-).

5. BUDJETOINTIOHJELMA

Budjetointi tehdään Opiferus taloussuunnittelu -ohjelmaan. Talousarviopohja rakennetaan olemassa olevaan organisaatiopohjaan huomioiden päätetyt organisaatiomuutokset. Palvelualueiden tulee ilmoittaa sekä organisaatiomuutoksesta, että muista tarpeista johtuvat muutokset kustannuspaikkahierarkian rakenteeseen (kustannuspaikat, toiminnot) talouspalveluun heti talousarviovalmistelun alkaessa.

Vertailutiedoiksi ohjelmassa on tilinpäätöksen 2021 tiedot. Myös investointisuunnitelma laaditaan keskitysti konsernipalveluiden toimesta Opiferuksen taloussuunnittelu -ohjelmaan. Talouspalvelut järjestävää syksyllä budjetointityöpajoja, jotka sisältää mm. uuden Opiferus taloussuunnittelujärjestelmän koulutukset ja muut talousarvion laadintaan liittyvät ohjeistukset.

6. TALOUSARVION SUUNNITTELUTYÖPAJAT

Talousarvion suunnittelutyöpajat järjestetään seuraavasti:

- 24.8.2022
- 26.8.2022
- 1.9.2022
- 7.9.2022
- 8.9.2022

7. TALOUSARVIOESITYKSEN TEKEMINEN

7.1. Taloussuunnitelma 2023-2025

Kuntalain mukaan valtuuston on hyväksyttävä talousarvion yhteydessä kolmea tai useampaa vuotta koskeva taloussuunnitelma, jonka ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi. Käyttötalouden taloussuunnitelma tehdään kolmeksi vuodeksi ja investointisuunnitelma viideksi vuodeksi.

Vuosien 2023–2025 taloussuunnitelman rakenne on samanlainen kuin talousarvionkin, ja se sisällytetään samaan julkaisuun kuin vuoden 2023 talousarvio.

Taloussuunnitelma sisältää vuosille 2023 - 2025:

- käyttötaloussuunnitelman
- investointisuunnitelman
- henkilöstösuunnitelman
- strategiasta johdetut mittarit ja tavoitteet

7.2. Strategiset menestystekijät ja palvelualuekohtaiset toimintaohjelmat

Toimialojen sitovat tavoitteet on johdettava valtuustotason strategisista tavoitteista. Jokaisesta tavoitteesta on muodostettava toiminnan sisältöön pureutuvia mittareita, joka kuvaavat konkreettisia asioita strategisten mittareiden eri näkökulmista (**liite 1**).

Talousarviotekstit esitetään liitteenä olevan mallilomakkeen mukaisesti (**liite 2**). Lähtökohtana esityksille on toimintaympäristöanalyysi, jossa esitetään tulosaluetta koskevat valtakunnan tason linjaukset ja oman toimintaympäristön muutokset. Tavoitteissa esitetään kuntastrategiaa tukevat keskeiset tulosalueen tavoitteet ja niitä kuvaavat mittarit. Edellisen vuoden tapaan laaditaan palvelujen järjestämissuunnitelma, jossa esitetään tulosalueen palvelukokonaisuuksina (esim. sivistyspalveluissa varhaiskasvatus, perusopetus, keskiasteen koulutus, kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut ...) arvio palvelutarpeesta (tarve kasvaa, vähenee, pysyy entisellään/samana ...), oman tuotannon osuus (%), ostopalvelut (%), keneltä: (esim. muut kunnat, yksityiset palvelujen tuottajat jne.), hankintatapa (esim. ostopalvelu, palveluseteli), hankintatavan muutokset suunnitelmakaudella ja tuottavuusohjelman toimenpiteet. Talousarvioesitys sisältää myös riskienhallinnan kuvauksen (merkittävimmät riskit ja niiden hallintamekanismit, riskienhallintatyökalun (**liite 3**) pohjalta).

Riskienhallintatyön edelleen kehittämiseksi kukin palvelualue tekee riskienarvioinnin (Liite 3) ja laatii riskienhallintasuunnitelman niin, että strategiset, toiminnalliset, taloudelliset ja vahinko- ja turvallisuusriskit tulevat kattavasti huomioiduksi. Lisäksi näille riskeille määritellään vastuuhenkilö, torjuntakeinot, arvioidaan vaikutusta ja todennäköisyyttä. Riskienhallinta on järjestelmällisiä menettelyjä, joiden avulla tunnistetaan ja arvioidaan kuntakonsernin toimintaan liittyviä riskejä sekä määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi ja säännönmukaiseksi raportoimiseksi. Tavoitteena tällä työllä on, että riskienhallinnan osaaaminen lisääntyy ja samalla myös tiedostetaan, että riskienhallintaan liittyviä asioita tulee huomioida kaikessa päätöksenteossa. Vuoden 2023 talousarvion laadinnan yhteydessä kaikki hallintokunnat laativat oman

toimialansa riskienhallintasuunnitelman ja tämä käsitellään talousarvion yhteydessä hallintokunnissa (lautakunnat/johtokunnat).

7.3. Riskienarviointi

Talousarvion laadinnan yhteydessä tehdään riskienarviointi hallintokuntatasoisesti erillisen riskienarviointityökalun avulla. Riskienarvioinnissa otetaan kantaa toimintaympäristöön, hallintomalliin ja johtamiseen, palvelujen kehittämiseen, toimintaan, henkilöihin, juridisiin asioihin, palveluntuotantoon, toimitiloihin, koneisiin ja kalustoon, toimintaympäristöön, talouden tasapainoon ja rahoitukseen. Riskien arvioinnissa huomioidaan vallitseva turvallisuustilanne, kriiseihin varautuminen ja toimintaympäristön muutosennusteet kohdallisella varovaisuudella.

Riskienarviointipohjan täyttämiseen liittyvät koulutukset järjestetään erikseen. Riskien toteutuminen arvioidaan vähintään kerran vuodessa tilinpäätöksen yhteydessä. Talousarvion laadinnan yhteydessä toteutettavan riskienarvioinnin määräaika on 31.10.2022 mennessä.

7.4. Henkilöstösuunnittelu

Henkilöstösuunnitelmasta, joka pitää sisällään sekä lisäykset että vähennykset, on tehtävä erillinen, seuraavan ohjeen mukainen perusteltu esitys. Henkilöstösuunnitelmassa esitetään sekä suunnitelmakaudella lakkautettavat tehtävät, että mahdolliset lisäykset ja muutoksesta aiheutuva kustannusvaikutus. Määräaikaisista tehtävistä on myös tehtävä esitykset kustannusvaikutuksineen (liite 4).

Lisäksi pitää ottaa huomioon valtuuston asettamat tavoitteet, lakien ja asetusten muutosten aiheuttamat mahdolliset mitoitusmuutokset ja palveluiden kysynnän muutokset. Aina on aidosti pysähdyttävä pohtimaan, voidaanko asiat tehdä uuden tilanteen edessä jotenkin toisin kuin ennen. Uuden määräyksen johdosta ei ainoa vaihtoehto välttämättä ole uuden tehtävän luominen.

Talousarviossa esitettävän kustannusvaikutuksen on perustuttava kokonaispalkkaan. Talousarvion valmistelussa talousjohtaja ja johtoryhmä käsittelee talousarvion henkilöstösuunnitelman palkat ennen kunnanhallituksen talousarvioesitystä koskevaa päätöstä. Tarkoituksena on luoda paremmat edellytykset rekrytoinnin käynnistymiselle talousarvion hyväksymisen jälkeen.

Hallintosäännössä on määrätty, että kunnanhallitus päättää virkojen perustamisesta, lakkauttamisesta ja virkanimikkeen muutoksista. Virkasuhteeseen ottava viranomainen päättää viran kelpoisuusvaatimuksista, jos niistä ei ole päätetty virkaa perustettaessa. Viran tai virkasuhteen julistaa haettavaksi virkasuhteeseen ottamisesta päättävä viranomainen. Kun virkasuhteeseen ottamisesta päättävä viranomainen on valtuusto, viran tai virkasuhteen julistaa kuitenkin haettavaksi kunnanhallitus. Viran/työsopimussuhteen perustamispäätöksen valmisteluun liitetään tehtävän perustietolomake, joka on laadittu talousarviokäsittelyn aikana, sekä tva -tehtäväkuvaus.

7.5. Investoinnit

Investointeja ovat hankkeet, joiden verottomat kulut ylittävät 10 000 euroa. Tätä pienemmät hankinnat ja irtaimen omaisuuden ostot kuuluvat käyttötalouteen hankintakauden kuluksi. Investointien osalta on arvioitava myös mahdolliset vaikutukset käyttötalouteen (henkilöstölisäykset, kiinteistöjen ylläpito yms). Investoinneissa tulee huomioida investointiraja. Pienet peruskorjaushankkeet (vuosiremontit) sekä irtaimistohankinnat (< 10 000 euroa) katetaan käyttötaloudesta.

Suurempiin investointihankkeisiin on tehtävä erilliset investointisuunnitelmat, josta selviää hankkeen laatu, ajoitus ja kustannukset.

Valtuusto hyväksyy talousarvioesityksen investointisuunnitelman.

7.6. Investointisuunnitelman perustelut

Huomiota on kiinnitettävä erityisesti esitettävien investointien ajoitukseen ja kustannusten todenmukaisuuteen. Hankkeiden kokonaiskustannukset on tarkistettava vastaamaan olemassa olevia olosuhteita. Vaikutukset käyttötalouteen (menoihin ja tuloihin) esitetään perusteluissa.

Palvelualue on vastuussa investointiesityksensä kustannusarvion todenmukaisuudesta. Jos taloussuunnitelmaan jo hyväksytyn investoinnin kustannusarvio osoittautuu liian alhaiseksi, on vaarana hankkeen siirtyminen myöhäisemmille vuosille.

Pääsääntönä on, että kustannukset eritellään hankkeittain. Investointisuunnitelma on käyty läpi ennen juttuun joutua ja tämän jälkeen voidaan joutua karsimaan vielä investointeja.

7.7. Määrärahojen esittämistarkkuus

Määrärahat esitetään 100 euron tarkkuudella.

7.8. Esitysten palauttaminen

Lopulliset talousarvioesitykset tulee olla toimitettuna budjetointityöpajoissa annettavien ohjeiden mukaisesti **syyskuun 9. päivään mennessä**. Talousarvio laaditaan sillä tarkkuudella, että erillistä käyttösuunnitelmaa ei laadita.

Esitys on tehtävä ohjeessa esitetystä muodosta.

Edellä annettuja määräaikoja tulee noudattaa. Käyttöoikeudet lukitaan määräajan päätyttyä.

Asiahallintajärjestelmä Dynastyyn on avattu valmiiksi diaarinumero vuoden 2023 talousarvion valmistelua varten. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta sekä liikelaitosten johtokunta käyttävät seuraavaa diaarinumeroa ja otsikointia talousarvioehdotuksen käsittelyssä: Dnro 242/2022 Talousarvio 2023 ja suunnitelma vuosille 2024-2025.

Liite I. Strategiset tavoitteet ja mittarit

ELINVOIMAINEN KUNTAYMPÄRISTÖ

Tavoite	Mittari	Tavoite 2020	Tavoite 2025
Työpaikkojen ja yritysten määrä kasvaa	Uudet perustetut yritykset (kpl)	yli 70 yritystä	yli 70 yritystä / vuosi
	Vuokratut ja myydyt yritystontit (kpl)	yli 10 luovutettua tonttia	yli 10 tonttia / vuosi
	Uusien yritysten mukana tulevat työpaikat (kpl)	yli 75 / vuosi	Työpaikkojen määrä > 2900 kpl
	Yhteisöverotulojen kehitys	kasvu + 20 %	> 1,2 milj. €
Pohjois-Suomen paras työllisyysaste ja alle 25-vuotiaiden täystyöllisyys	Työttömyysaste (5,5 % 9/2018)	< 6 %	< 5 %
	Pitkäaikaistyöttömien määrä	< 50 henkilöä	< 30 henkilöä
	Nuorten työttömien määrä (36 henkilöä 9/2018)	< 30 henkilöä	0
	Kunnan osuus työmarkkinatuen kustannuksista (v. 2017 263 teur)	< 240 000 €	< 200 000 €
Liminka luontomatkailun kärkikohteeksi Pohjois-Suomessa	Liminganlahden luontokeskuksen käyntimäärät	> 60 000 /vuosi	> 200 000 / vuosi
	Matkailun Masterplan	Liminganlahden osio kevät 2020	
	Matkailun Masterplanin toteutumisaste	25 %	100 %
	Vapaa-ajan matkailun yöpymiset, kpl	> 5000	> 25 000
	Koulutusvientiryhmät Limingassa (kansainväliset ja kansalliset yöpyjät)	> 3-5 ryhmää /vuosi	> 24 ryhmää / vuosi
	Muut matkailuryhmät	> 3-5 ryhmää / vuosi	>24 ryhmää / vuosi
Pohjois-Suomen vetovoimaisin kuntabrändi	Sijoittuminen vetovoima -tutkimuksissa	Kolmen kärjessä Pohjois-Suomessa	Pohjois-Suomen vetovoimaisin

MAANKÄYTTÖ JA KUNTAKUVA

Tavoite	Mittari	Tavoite 2020	Tavoite 2025
Riittävä tonttitarjonta asukkaiden ja yritysten tarpeisiin	Tonttireservi (kaavallinen valmius)	120 kpl	120 kpl
	- asuntotontit	20 kpl	20 kpl
	- yritystontit		
	joista rakentamiskelpoiset tontit	60–70 kpl	60–70 kpl
	- asuntotontit, kpl	10 kpl	10 kpl
	- yritystontit, kpl		
Kunnan muuttotase on positiivinen	Muuttotase	Muuttotase positiivinen	Muuttotase positiivinen
Kuntakeskuksen veto-voima kasvaa	Kerrostalohankkeiden käynnistyminen kuntakeskuksessa	1 uusi kerrostalohanke käynnistyy	Kuntakeskuksen asukasluku ja työpaikkamäärä on merkittävästi vahvistunut
	Kuntakeskuksen		
	- asukasluku - työpaikkamäärä	+ 50 asukasta / vuosi + 15 työpaikkaa	
Saavutettavuus ja liikenneyhteydet paranevat	Joukkoliikenteen nousijamäärät	Käyttäjien määrä kasvaa	Käyttäjien määrä kasvaa
	Raideliikenneselvitys	Valmistunut 2019	
	Lähijunakokeilu	Valmistelu 2020-2021	Kokeilu toteutettu
	MAL-hankkeet	Kunnasta vähintään 1 hanke hyväksytty suunnitelmaan	2-3 toteutunut

HYVINVOIVAT KUNTALAISET

Tavoite	Mittari	Tavoite 2020	Tavoite 2025
Hyvinvointikertomuksen tavoitteiden toteuttaminen Liikunta painopisteenä v. 2019	Liikuntareseptin kirjoitusmäärät, neuvonta ja ohjaus (Efficasta) Lasten ja nuorten vapaa-ajan liikkuminen	Liikkumisreseptejä 90 kpl/vuosi Liikunnan puheeksiottoja 1500/vuosi Liikuntaneuvonnassa käy 80 henkilöä vuodessa Elintapaneuvonnassa/-ohjauksessa käy 40 henkilöä Tilanne paranee kouluterveyskyselyssä	Liikuntaresepti on vakiintunut toimintatapa Liikuntaneuvonta on vakiintunut toimintatapa Elintapaneuvonta on vakiintunut toimintatapa
Osallistumista ja yhteisöllisyyttä tukevat toimintamallit on otettu käyttöön	Kunnan osallisuusmalli: <ul style="list-style-type: none"> - kyläfoorumit - liikunta- ja kulttuuri-foorumit - nuorisovaltuusto - vanhus- ja vammaisneuvosto Limingan KAIKU:n kehittäminen	Osallisuusmallin hyväksyminen 2020 Kyselyjä väh. 1 x kokonaisesti meneillään	Osa vakiintuneita toimintatapoja KAIKU on keskeinen osa osallistamista ja viestintää
Liminka tunnetaan monipuolisena kulttuuri-, liikunta- ja tapahtumakuntana	Suunnitelmallinen tapahtumatuotanto Keskeisten tapahtumien kävijämäärät Liikuntapalvelujen uusi toimintamalli Kunnan ja yhdistysten yhteistyösopimus Rantakylän virkistysalueen kehittämissuunnitelma yhteistyössä eri toimijoiden kanssa Vanhan Limingan museoalueen kokonaisuunnitelma	Tapahtumien vuosikellon toteuttaminen Kävijämäärät kasvavat vuosittain Käyttöönotto v.2020 Yhteistyösopimus laadittu 2020 Suunnitelma valmis 2020 Konaissuunnitelma laadittu 2020	Vuosikello on vakiintunut ja toiminnassa Suunnitelma toteutettu Suunnitelma toteutettu

TALouden TASAPAINO JA JOHTAMINEN

Tavoite	Mittari	Tavoite 2020	Tavoite 2025
Kuntakonsernin talous on tasapainossa	Toimintakate Verorahoitus	Toimintakatteen kasvu </= verorahoituksen kasvu	Toimintakatteen kasvu </= verorahoituksen kasvu
	Investointien tulo-rahoitus %	Yli 40 %	Yli 80 %
	Konsernin lainamäärä € /asukas	< koko maan keskiarvo	< koko maan keskiarvo
	Vuosikate	Vuosikate kattaa poistot	Vuosikate kattaa poistot
	Taseen ylijäämä	Taseessa on ylijäämää	Taseessa on ylijäämää
Omistajaohjauksella toteutetaan kuntastrategiaa	Omistajapoliittisten linjausten toteutuminen	Tavoitteiden toteutuminen	Toimiva ja tehokas kuntakonserni
	Omistajaohjauskeskustelut	Vähintään 2 x / vuosi	
	Yhtiökohtaisten tavoitteiden toteutuminen	Tavoitteiden toteutuminen	
Hyvinvoiva, osaava ja kehityshakuinen henkilöstö	Sairauspoissaolopäivät / työntekijä	Sairauspoissaolojen määrä < 15 pv/tt	
	Keskimääräinen eläköitymisikä	> 63 vuotta	
	Henkilöstökysely	Henkilöstön työhyvinvointi paranee	
Oikea-aikainen, avoin ja monikanavainen viestintä	Viestintäsuunnitelma	Käyttöönotto v. 2020	
	Julkaisujen määrä eri kanavissa	Jokainen yksikkö viestii toiminnastaan vähintään 1 x / viikko	
	Kunnan netti- ja intrasivujen uudistus + englanninkieliset sivut	Uudistus toteutetaan v.2020	
	Luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden viestintäosaamisen kehittäminen	Viestintäkoulutus 2020	

Liite 2. Mallilomake talousarviotekstejä varten

”Hallintokunnan nimi” talousarvio vuodelle 2023 ja -suunnitelma vuosille 2024 – 2025

1. Toiminnan kuvaus

Yleiskuvaus hallintokunnan toiminnasta ja tulevasta toimintavuodesta 2023. Merkittävimmän hallintokunnan toimintaa koskevat muutokset.

2. Toimintasuunnitelma

Lyhyt yleiskuvaus, miten toiminta järjestetään talousarviovuoden aikana. Toimintasuunnitelma sisältää hallintokunnan eri toimialojen toimintasuunnitelman.

2.1 Toimintaympäristöanalyysi

Kuvaus hallintokunnan ja sen eri toimialojen toimintaympäristöjen kehittymisestä. Toimintaympäristöanalyysi sisältää olennaiset toimintaympäristön muutoksiin liittyvät tekijät, kuten toimintaa koskevat lakimuutokset ja muut viranomaisvaatimusten muutokset, palvelutarpeeseen vaikuttavat demografiset muutokset, palvelutuotannon kannalta olennaiset tuotteiden ja palveluiden saatavuuteen liittyvät muutokset, henkilöstön saatavuus jne.

2.2 Palveluiden järjestäminen ja keskeiset toimenpiteet toimintavuoden 2023 aikana

Kuvaus palveluiden järjestämistavasta, huomioiden oma ja ulkoinen palvelutuotanto.

2.3 Toiminnan kehittäminen

Toiminnan kehittämiseen liittyvät toimenpiteen taloussuunnittelukauden aikana. Kuvauksessa tulee eriyttää operatiivinen oman toiminnan kehittäminen ja kehittämishankkeisiin liittyvät kehittämistyö.

3. Talous

Taloussuunnitelma tehdään Opiferus taloussuunnittelujärjestelmässä. Talous -osiossa tehdään lyhyt analyysi talouden kehittymisestä suhteessa vuoden 2022 talousarvioon ja ennusteeseen. Analyysi sisältää selitteet olennaisista resursseihin vaikuttavista muutoksista.

4. Henkilöstö ja koulutussuunnitelma

Sisältää liitteen 4. mukaiset tiedot.

Analyysi tarvittavan henkilöstön määrästä ja suunnitelma henkilöstön ammattitaidon ylläpitämiseen liittyvästä koulutustarpeesta 2023.

5. Riskienhallinta

Kuvaus hallintokunnan olennaisista riskeistä, perustuen riskienhallintatyökalun (Excel: Riskien arviointi – Hallintokunnan merkittävimmät riskit) määrittelyyn. Riskienhallinnassa kantaa otetaan hallintokunnan:

- Toimintaympäristöön liittyvät riskit
- Hallintomalliin ja johtamiseen liittyvät riskit
- Palvelujen kehittämiseen liittyvät riskit
- Toimintariskit
- Henkilöstöriskit
- Juridiset riskit
- Palvelutuotannon turvallisuuteen liittyvät riskit
- Toimitiloihin, koneisiin ja kalustoon liittyvät riskit
- Ympäristöriskit
- Talouden tasapainoon liittyvät riskit
- Rahoitusriskit
- Tulevaisuuden talouteen liittyvät riskit

Riskienhallintaa ei sisällytetä hallintokunnan lopullisiin/julkisiin talousarvioteksteihin, vaan ne koostetaan erilliseksi riskienhallintakatsaukseksi konsernihallinnon riskikartoituksessa.

Liite 3. (kartoituksen tekemiseen erillinen Excel -pohja)

Riskien Arviointi – Päätöksensuunnittelun Merkittävimmät Riskit														
Pääasiasiallisuus										Painavuus		Kokonaisvaikut.		
Riski	Risikaji	Risikoyhti	Riskien seuraukset	Riskien myyvät häällökäent	Myyyrien halinta	Riskin TN	Riskin vaikutus	Riskin merkitys	Riskin uudet häällökäent	Välikäntäkäntäsuudet	Kyvykäntäkäntäsuudet	Avoikäntäkäntäsuudet	Väntäkäntäkäntäsuudet	Huonikäntäkäntäsuudet
Eurotoimikunta Päätöksensuunnittelun Riskit	Operatiivinen riski Esim. 1. Kouluikäisten tulotilojen muutokset Operatiivinen riski		Huonoin Riskien seurauksissa Eurotoimikunta on vastuussa ajantarkkojen tilien ja raporttien laadinnasta ja seurauksista.	Operatiivinen riski Esim. 1. Kouluikäisten tulotilojen muutokset Operatiivinen riski	Huonoin Korkeita	1	4	4	Järjestelmän käyttö ja päivitysten seuraukset	4-5 4-5 4-5	1	4	sääntö	
Talouden seurantaan liittyvät riskit					Korkeita	3	4	12	Häiriötilan hällökäent, väntäkäntäkäntäsuudet ja korjaamiseksi tarvittavat toimenpiteet	3-4 3-4 3-4	3	3	Korjaamiseksi	
Yhteistyön seurantaan liittyvät riskit					Korkeita									
Yhteistyön seurantaan liittyvät riskit					Korkeita									
Talouden seurantaan liittyvät riskit					Korkeita									
Yhteistyön seurantaan liittyvät riskit					Korkeita									
Talouden seurantaan liittyvät riskit					Korkeita									
Yhteistyön seurantaan liittyvät riskit					Korkeita									
Talouden seurantaan liittyvät riskit					Korkeita									
Yhteistyön seurantaan liittyvät riskit					Korkeita									
Talouden seurantaan liittyvät riskit					Korkeita									
Yhteistyön seurantaan liittyvät riskit					Korkeita									
Talouden seurantaan liittyvät riskit					Korkeita									
Yhteistyön seurantaan liittyvät riskit					Korkeita									
Talouden seurantaan liittyvät riskit					Korkeita									
Yhteistyön seurantaan liittyvät riskit					Korkeita									

Liite 4. Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstömäärä 31.12.	2022	2023	2024	2025
Vakinaiset, lkm.				
Määräaikaiset, lkm				
Sijaiset, lkm				
Työllistetyt (vuoden aikana), lkm				
Henkilöstö yhteensä				

Eläkkeelle jäänti (tehtävä)	2023	2024	2025

Uudet vakinaiset virat/tehtävät	2023	2024	2025

--	--	--	--

Sijaistyövoiman tarve	2023	2024	2025
Tehtävä			

Työvoiman saatavuuden ongelma-alueet ja suunnitelmat osaamisen ja saatavuuden varmistamiseksi